

მისამართი: ი.აბაშიძის ქუჩა 12ა, თბილისი 0179 | Address: 12a I.Abachidze St, Tbilisi 0179, Georgia
ტელ / Tel: +995 32) 2 23 37 06

2017/2017

2, 10 2017

თბილისის საქალაქო სასამართლოს

ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის მოსამართლეს

მუსტაფა ემრე ჩაბუქის საქმესთან დაკავშირებით

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის (EMC)

სასამართლო მეგობრის (Amicus Curiae) მოსაზრება

ბატონო მოსამართლე,

გვაქვს პატივი, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, წარმოგიდგინოთ სასამართლო მეგობრის (Amicus Curiae) მოსაზრება საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს 2017 წლის 7 ივლისის გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით თქვენს წინაშე მიმდინარე დავაზე, რომელიც თურქეთის რესპუბლიკის მოქალაქეებისთვის - მუსტაფა ემრე ჩაბუქისთვის, თულბა ჩაბუქისთვის, ქაან საიდ ჩაბუქისა და ასიმ ეტკა ჩაბუქისთვის ლტოლვილის სტატუსის მინიჭებაზე უარს შეეხება.

აქვე ავღნიშნავთ რომ ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC) წარმოადგენს საქართველოში მოქმედ ადამიანის უფლებებზე მომუშავე ორგანიზაციას, რომელიც მუშაობს თანასწორობის პოლიტიკის, სოციალური პოლიტიკის, დემოკრატიისა და მართლმსაჯულების საკითხებზე კვლევის, ადვოკატირების, სტრატეგიული

სამართალწარმოების, სამოქალაქო აქტივიზმის მხარდაჭერის გზით.¹ მიმდინარე წელს ჩვენი ორგანიზაცია, როგორც დამოუკიდებელი აქტორი აქტიურად აკვირდებოდა მუსტაფა ემრე ჩაბუქის სავარაუდო ექსტრადიციისა და ზოგადად საქართველოში ჩაღლარის სკოლების უფლებრივ მდგომარეობას² და მონიტორინგის ფარგლებში დაგროვებული გამოცდილების, ისევე როგორც ორგანიზაციის ზოგადი მანდატისა და კომპეტენციის გათვალისწინებით, გვაქვს სურვილი წარმოგიდგინოთ თქვენს მიერ განსახილველ საქმეზე რელევანტური სამართლებრივი სტანდარტების, მიდგომებისა და წყაროების მიმოხილვა.

1. საქმის ზოგადი მიმოხილვა

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს 2017 წლის 7 ივლისის გადაწყვეტილებით თურქეთის რესპუბლიკის მოქალაქეებს მუსტაფა ემრე ჩაბუქს, თუღბა ჩაბუქს, ქან საიდ ჩაბუქსა და ასიმ ეტკა ჩაბუქს უარი ეთქვათ ლტოლვილის სტატუსის მინიჭებაზე თურქეთის რესპუბლიკაში მათ მიმართ დევნის საფუძვლიანი შიშის არარასებობის მოტივით. მათ შორის, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქს ბრალი ედება თურქეთის რესპუბლიკაში ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნეული „ჰიზმათ“ (ფეტო)-ის მხარდაჭერაში და თურქეთის რესპუბლიკის კანონმდებლობით ამ დანაშაულისთვის დაწესებული სასჯელი არ არის არაპროპორციულად მკაცრი და ვერ გაუტოლდება კონვენციური ნიშნით დევნას. ამასთან, სამინისტრო, მიმდინარე სისხლის სამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობის შეფასებისას, ასევე მიუთითებს, რომ თურქეთის რესპუბლიკაში 2016 წლის 15 ივლისის დანაშაულებრივ ქმედებებთან დაკავშირებით ადამიანები (18 000) დააკავეს, თუმცა მათი გარკვეული ნაწილი (3 500) გაათავისუფლეს, რაც აჩვენებს, რომ „ფუტ“ -ს წევრების მიმართ დისკრიმინაციული დევნა არ მიმდინარეობს.

ჩაბუქისთვის ჰუმანიტარული სტატუსის მინიჭების შესაძლებლობის დადგენის საკითხზე მსჯელობისას სამინისტრო აცხადებს, რომ თურქეთის რესპუბლიკა იღებს ვალდებულებას, დაკავებული პირები უზრუნველყოს სამართლიანი სასამართლოს უფლებით, ხოლო საერთაშორისო ორგანიზაციები, მათ შორის, ევროკავშირი და გაერო, დადებითად აფასებენ სამართლიანი სასამართლოს უფლების უზრუნველყოფის მიზნით თურქეთის სახელმწიფოს ნაბიჯებს. მათ შორის, გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ ბოლო პერიოდში თურქეთის სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში არსებული მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია და არასათანადო მოპყრობა აღარ აღინიშნება. სამინისტროს შეფასებით, მ. ჩაბუქის საქმეზე

¹ ორგანიზაციის ოფიციალური ვებ-გვერდი www.emc.org.ge; ორგანიზაციის ოფიციალური ფეისბუქ გვერდი: <https://www.facebook.com/EMCRIGHTS/>

² „არასამთავრობო ორგანიზაციები: მუსტაფა ჩაბუქის საქმეზე ლტოლვილთა სამინისტროს გადაწყვეტილება უკანონო, დაუსაბუთებელი და პოლიტიკურად მოტივირებულია“, ხელმისაწვდომია: <https://emc.org.ge/2017/07/10/emc-326/>

„არასამთავრობო ორგანიზაციები მუსტაფა ჩაბუქის თურქეთში სავარაუდო ექსტრადიციის საქმეზე საქართველოს მთავრობას მიმართავენ“, ხელმისაწვდომია: <https://emc.org.ge/2017/05/31/emc-289/>

„მუსტაფა ჩაბუქის საქმის სამართლებრივი შეფასება“, ხელმისაწვდომია: <https://emc.org.ge/2017/06/02/emc-294/>

საქართველომ თურქეთის სახელმწიფოსგან მიიღო დიპლომატიური გარანტიები, რომ თურქეთში მისი ექსტრადიციის შემთხვევაში დაცული იქნება ევროპული კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები, მათ შორის, წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის ან სასჯელის აკრძალვისა და სამართლიან სასამართლოზე უფლება. ამასთან, საქართველოს დიპლომატიურ ან საკონსულო წარმომადგენელს უფლება ექნება, თურქეთის კანონმდებლობის შესაბამისად, მ. ჩაბუქი სასჯელის მოხდის პროცესში მოინახულოს შესაბამის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში.

სამინისტროს ამგვარი შეფასების პირობებში, წარმოდგენილ სასამართლო მეგობრის მოსაზრებაში ყურადღებას გავამახვილებთ თავშესაფრის მაძიებელი პირების მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობის განმსაზღვრელ კრიტერიუმებთან დაკავშირებით. კერძოდ სახელმწიფოს მიერ კონკრეტული ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად და მასთან კავშირში მყოფი პირების ტერორისტებად და ტერორისტული ორგანიზაციის საქმიანობაში მონაწილედ მიჩნევა რა ობიექტურ სტანდარტს უნდა აკმაყოფილებდეს და ამ სტანდარტის დაუცველობა წარმოადგენს თუ არა სახელმწიფოს თვითმებური, დაუსაბუთებელი მოპყრობის მცდელობას კონკრეტული ორგანიზაციის წევრების მიმართ, რაც თავის მხრივ სისხლისსამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობასა და ამ საფუძვლით ლტოლვილის სტატუსის მინიჭების საჭიროებაზე შეიძლება უთითებდეს.

ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანია, განისაზღვროს განმცხადებლების მიმართ თურქეთის რესპუბლიკაში წამების, არაადამიანური და ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან სასჯელის რეალური რისკი, რისთვისაც საჭიროა ყურადღება გამახვილდეს იმ საერთაშორისო ორგანიზაციების ანგარიშებში მითითებულ ინფორმაციაზე, რომლებიც ასახავენ თურქეთის რესპუბლიკაში „ფეტოს“ (ჰიზმათ)- წევრების მიმართ მოპყრობის ფაქტებს.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, წარმოდგენილი სასამართლო მეგობრის მოსაზრება სწორედ აღნიშნულ ორ გარემოებას აფასებს, რაც ვფიქრობთ, ხელს შეუწყობს სასამართლოს საქმეზე ობიექტური და დასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღებაში.

2. დისკრიმინაციული სისხლისსამართლებრივი დევნის რისკები წინმადებარე საქმეზე

„საერთაშორისო დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15 მუხლის თანახმად ლტოლვილის სტატუსის მინიჭების წინაპირობას წარმოადგენს თავშესაფრის მაძიებლის საფუძვლიანი შიში, რომ წარმოშობის ქვეყანაში დაექვემდებარა დევნას რასის, რელიგიის, ეროვნების, გარკვეული სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილების ან პოლიტიკური შეხედულების გამო. შესაბამისი ნიშნების საფუძველზე თავშესაფრის მაძიებლის მიმართ დევნა შესაძლოა ხორციელდებოდეს სხვადასხვა ფორმით, რომელიც გათვალისწინებულია „საერთაშორისო დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის 32-ე მუხლით და მე-2 პუნქტის „გ“

ქვეპუნქტით განსაზღვრულია, რომ დევნა შესაძლოა გამოიხატებოდეს სისხლისამართლებრივი დევნით ან სასჯელით, რომელიც არაპროპორციულია ან დისკრიმინაციულია.

სისხლისამართლებრივი დევნა დისკრიმინაციულია იმ შემთხვევაში, როდესაც წარმოშობის ქვეყანაში თავშესაფრის მაძიებლის მიმართ ხორცილდება მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი წიშნის საფუძველზე³ და ვერ აკმაყოფილებს სისხლისამართლებრივი დევნის განსახორციელებლად დადგენილ კრიტერიუმებს. კერძოდ, სისხლისამართლებრივი დევნის სავარაუდო დისკრიმინაციული ხასიათის შეფასების დროს უნდა მოხდეს რამდენიმე გარემოების შესწავლა: 1. პირის მიერ განხორციელებული კონკრეტული ქმედება წარმოადგენს თუ არა დანაშაულს; 2. სახელმწიფოს მიერ ამ კონკრეტული ქმედების დანაშაულად განხილვა ეფუძნება თუ არა ობიექტურ, რეალურ მტკიცებულებებს და ხომ არ შეიცავს თვითნებურ შეფასებებს; 3. კანონმდებლობით დანაშაულად მიჩნეული ქმედების აკმაყოფილებს თუ არა სამართლებრივი განჭვრეტადობის მოთხოვნას და ხომ არ იწვევს ნორმის ორმაგ, თვითნებურ განმარტებას⁴.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ უნდა შეაფასოს შესაძლებელია თუ არა მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ქმედების განხილვა დანაშაულად საქართველოს კანონმდებლობით და თურქეთის რესპუბლიკაში ქმედების დანაშაულად განხილვა ხომ არ უთითებს სისხლისამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობაზე.

2.1. იურისდიქციის საკითხები

თურქეთის რესპუბლიკის მიერ წარმოდგენილი საექსტრადიციო მასალებით დგინდება, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქს ბრალი ედება თურქეთის რესპუბლიკის სისხლის სამართლის კოდექსის 314/2 მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის, რაც ტერორისტული ორგანიზაციის წევრობას გულისხმობს. თურქეთის რესპუბლიკის მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, მუსტაფა ემრე ჩაბუქს კავშირი აქვს ფეთულაჰჰი გიულენის მიერ დაარსებულ ორგანიზაციასთან „FETÖ/PDY“, რომელიც თურქეთში 2016 წლის 15 ივლისის მოვლენების შემდგომ ტერორისტულ ორგანიზაციად მიიჩნევა და ამ ორგანიზაციის მიზნებისთვის ახდენდა საქართველოში არსებული დემირელის სახელობის კერძო კოლეჯის

³ სახელმძღვანელო ლტოლვილის სტატუსის დადგენის პროცედურისა და კრიტერიუმების შესახებ გვ. 22 <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=57108d0d4%20https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/07/turkey-independent-monitors-must-be-allowed-to-access-detainees-amid-torture-allegations/>

⁴ იგივე, გვ. 20

წილის გასხვისებას მმართველთა ნების შესაბამისად, ამერიკის შეერთებულ შტატებში რეგისტრირებულ კომპანიაზე „Metropolitan Education and Consultation Services“.⁵

წარმოდგენილი ინფორმაციის საფუძველზე ჩანს, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქს თურქეთის ხელისუფლება საქართველოს ტერიტორიაზე ტერორისტული კომპანიის წილის გასხვისებაში ედევება, რაც ცხადია, რომ თავად საქართველოს სახელმწიფოს საგამოძიებო იურისდიქციას მიეკუთვნება. კერძოდ, 1) საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-4 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად საქართველოს ტერიტორიაზე ჩადენილი დანაშაულისთვის სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა განისაზღვრება საქართველოს კანონმდებლობით. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად კი დანაშაული საქართველოს ტერიტორიაზე ჩადენილად ითვლება თუ ის დაიწყო, გრძელდებოდა, შეწყდა ან დამთავრდა საქართველოს ტერიტორიაზე. მუსტაფა ჩაბუქის შემთხვევაში, საქმის მასალები ადასტურებს, რომ თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან ტერორისტული ორგანიზაციის მიზნებისათვის განხორციელებულ ქმედებად მიჩნეული დემირელის სახელობის კერძო კოლეჯისა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში რეგისტრირებულ კომპანიას შორის წილების გადაცემა, რომელშიც მონაწილეობდა მუსტაფა ემრე ჩაბუქი განხორციელდა საქართველოს ტერიტორიაზე. შესაბამისად, თუ თურქეთის რესპუბლიკის მიერ აღწერილი ქმედება შეიცავს დანაშაულის ნიშნებს მასზე უნდა ვრცელდებოდეს საქართველოს იურისდიქცია. 2) თურქეთის რესპუბლიკის მიერ ჩაბუქისთვის წარდგენილი ბრალი ეხება ტერორისტულ დანაშაულს, რომლის გამოძიების ინტერესი ასევე უნდა გააჩნდეს საქართველოს სახელმწიფოს, რასაც „აზერბაიჯანის რესპუბლიკას, საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის ტერორიზმის, ორგანიზებული დანაშაულისა და სხვა მნიშვნელოვანი დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლაში თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმების მე-7 მუხლი უთითებს და ადგენს: „ მხარეები შეეცდებიან იმ პირებისა და ორგანიზაციების დადგენასა და გამოძიების ჩატარებას, რომელიც თავიანთ ქვეყნებში პირდაპირ ან არაპირდაპირ მოქმედებენ ტერორისტული ან ორგანიზებული დანაშაულებრივი ჯვაფების სასარგებლოდ და აღკვეთები იმ პირებისა და ორგანიზაციების დანაშაულებრივ საქმიანობას (რომელთა არაკანონიერი ხასიათი დადასტურებული ან დადგენილია გამოძიებით). ამ მიზნით, მხარეები განახორციელებენ კანსტრუქციულ თანამშრომლობას თავიანთი უფლებამოსილი ორგანოების მეშვეობით.“⁶

აღნიშნულიდან გამომდინარე, იმ შემთხვევაში თუ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ქმედებას საქართველო დანაშაულად განიხილავდა ის ვალდებული იყო დაეწყო გამოძიება და განხორციელებინა სისხლის სამართლებრივი დევნა. თუმცა, ამ მოცემულობის არაარსებობის პირობებში შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს სახელმწიფო მუსტაფა ემრე ჩაბუქის მიერ შპს „დემირელის“ წილების გასხვისებას არ მიიჩნეს დანაშაულად, მით უფრო ტერორისტულ

⁵ მუსტაფა ჩაბუქის საქმის სამართლებრივი შეფასება, ხელმისაწვდომია:

<https://emcrights.files.wordpress.com/2017/06/e1839be183a3e183a1e183a2e18390e183a4-e18394e1839be183a0e18394-e183a9e18390e18391e183a3e183a5e18398e183a1-e183a1e18390e183a5e1839b.pdf>

⁶ „აზერბაიჯანის რესპუბლიკას, საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის ტერორიზმის, ორგანიზებული დანაშაულისა და სხვა მნიშვნელოვანი დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლაში თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმება”, მუხლი 7

დანაშულად. აღნიშნული ფაქტი, კი მიუთითებს თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან ჩაბუქისთვის წარდგენილი ბრალდების დაუსაბუთებლობასა და უსაფუძვლობაზე. რაც თავის მხრივ შესაძლოა აღქმული იქნეს სისხლისამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულ ხასიათად.

2.2. ტერორისტულ ორგანიზაციად შეფასების სამართლებრივი სტანდარტები

თურქეთის რესპუბლიკის მიერ „ფეტოს“ (ჰიზმათ) ტერორისტულ ორგანიზაციად განხილვა და მისი მიზნების შესაბამისად მოქმედებისთვის მუსტაფა ემრე ჩაბუქის მიმართ სისხლისამართლებრივი დევნის დაწყების პროცესში უნდა შეფასდეს თურქეთის რესპუბლიკის მიერ „ფეტოს“ ტერორისტულ ორგანიზაციად განხილვა ხომ არ არის დაკავშირებული სახელმწიფოს თვითნებურ შეფასებასთან, ნორმის განუსაზღვრელობასთან და ქმნის სისხლისამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულ საფუძველს.

კონკრეტული ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნევა უნდა ემყარებოდეს ობიექტურ კრიტერიუმებს, რომელიც განსაზღვრავს ტერორისტული ორგანიზაციის მახასიათებლებს, განჭირებული და შესაბამისობაშია ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებებთან და თავისუფლებებთან.

ევროკავშირის საბჭოს 2001 წლის საერთო პოზიცია „ტერორიზმთან ბრძოლის წინააღმდეგ გამოსაყენებელი სპეციალური ღონისძიებების შესახებ“⁷ განსაზღვრავს ქმედებებს, რომლებიც ტერორისტულ აქტად განიხილება, ამავე დროს კი დანართის სახით ადგენს იმ პირებისა და ჯგუფების ჩამონათვალს, რომლებიც ტერორისტულ ორგანიზაციად მიიჩნევა. ტერორისტულ ორგანიზაციებად მიჩნევასთან დაკავშირებით აღნიშნულია, რომ კონკრეტული ორგანიზაციის შეფასება უნდა ხდებოდეს კომპეტენტური ორგანოს გადაწყვეტილებით, რომელიც მიღებულია პირების, ჯგუფების, სუბიექტების მიმართ და სერიოზული და სანდო მტკიცებულებებით ადასტურებს ტერორისტული აქტის ჩადენას, ჩადენის მცდელობას, მონაწილეობის მიღებას ან ხელის შეწყობას. ამასთან ერთად, ევროკავშირის საბჭოს გადაწყვეტილებით ამგვარ კომპეტენტურ օრგანოდ მიიჩნევა სასამართლო ან მისი ეკვივალენტი ორგანო⁸.

ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნევასთან დაკავშირებით ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს უთითებს, რომ ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად განხილვისთვის მნიშვნელოვანია, ორგანიზაციის პროგრამასა და მიზნებში იკითხებოდეს ტერორიზმის საფრთხე და ამგვარი საფრთხის დაუდასტურებლობის

⁷ COUNCIL COMMON POSITION of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism (2001/931/CFSP) ხელმისაწვდომია:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0093:0096:EN:PDF>

⁸ COUNCIL COMMON POSITION of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism (2001/931/CFSP) ხელმისაწვდომია: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0093:0096:EN:PDF>

პირობებში ორგანიზაცია ვერ შეფასდება ტერორისტულად.⁹ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს სტანდარტის შესაბამისად, საჭიროა არსებობდეს ობიექტური და რეალური მტკიცებულებები, რომლებიც ორგანიზაციას ტერორიზმის მიზნებისთვის განიხილავს, წინააღმდეგ შემთხვევაში სახელმწიფოს შეფასება თვითნებური იქნება.

კონკრეტული ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად განსახილველად ობიექტური კრიტერიუმების არსებობის შემოწმებას ითხოვს საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაც, მით უფრო თავშესაფრის მაძიებლის მიმართ ლტოლვილის სტატუსის მინიჭების საკითხის განხილვისას და ადგენს, რომ ერთი მხრივ სახელმწიფო ვალდებულია შეისწავლის წარმოშობის ქვეყანაში ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნეული ორგანიზაციის რეალური სტატუსი, შესწავლის საფუძველზე განსაზღვროს მსგავსი შეფასება ხომ არ არის გადაჭარბებული და გამოიყენება პირის მიმართ სისხლისამართლებრივი დევნის მიზნით, თუმცა რეალურად პოლიტიკური შეხედულების გამო დევნას წარმოადგენს. „ საკითხის გარკვევის პროცესში სააპელაციო სასამართლო ასევე პრინციპულად მიიჩნევს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოთხოვილი და შესწავლილი იქნას ინფორმაცია იმის თაობაზე, როგორია იმ ორგანიზაციის რეალური სტატუსი, რომლის წევრებსაც მოსარჩელეები მიეკუთვნებიან, ცნობილია თუ არა ის ტერორისტულ ორგანიზაციად და ქვეყანაში ამ ორგანიზაციისათვის მინიჭებული სტატუსი ხომ არ ატარებს ფართო და გადაჭარბებულ მნიშვნელობას.“¹⁰

ტერორისტული ორგანიზაციად განხილვისათვის ობიექტური მტკიცებულებების დადგენისა აუცილებლობასთან ერთად, პირის მიმართ პოლიტიკური შეხედულების გამო სისხლისსამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობაზე შესაძლოა უთითებდეს კონკრეტული პირების ტერორისტული ორგანიზაციის წევრობის ქოლგის ქვეშ ავტომატური განხილვა. აღნიშნული კი შესაძლოა იწვევდეს „რეფლექსიურ დევნას“ და „ასოციაციით ბრალს“, რაც გულისხმობს, რომ ორგანიზაციის ტერორისტულ ორგანიზაციად და მასთან დაკავშირებულ/მისი მიზნების შესაბამისად მოქმედ პირად განხილვის პროცესში სახელმწიფო ერთმანეთისგან არ მიჯნავს ორგანიზაციისადმი პოლიტიკურ კუთვნილებასა და ორგანიზაციის მიზნების შესაბამისად ძალადობრივი თუ სხვადასხვა ქმედებების განხორციელებას. ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია, რომ სახელმწიფომ შეაფასოს პირის კავშირი კონკრეტულ ორგანიზაციასთან ეფუძნება უბრალოდ პოლიტიკურ კუთვნილებასა თუ გაცნობიერებული აქვს ორგანიზაციის ტერორისტული ხასიათი და ამ ცნობიერებით მოქმედებს მისი მიზნების შესაბამისად.

თურქეთის რეპუბლიკის მიერ კონკრეტული პირების ტერორისტული ორგანიზაციის ნაწილად და მათი მიზნების შესაბამისად მოქმედების განხილვის პროცესში აღნიშნულ

⁹ თავისუფლებისა და დემოკრატიის პარტია თურქეთის წინააღმდეგ,

ხელმისაწვდომია: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13642980008406867?journalCode=fjhr20>

¹⁰ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 7 დეკემბრის გადაწყვეტილება №3ბ/1076-15 , გვ. 13, ხელმისაწვდომია: www.library.court.ge

პრობლემას ხედვას გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის სასამართლოების გადაწყვეტილებები. „ქურთების მუშათა პარტიის“ წევრებისა და მათი ოჯახის წევრებისათვის ლტოლვილის სტატუსის მინიჭების საკითხის განხილვისას სასამართლოები უთითებენ, რომ თურქეთში ანტიტერორისტული კანონები ძირითადად უმცირესობებს მიემართება და მათი განსხავავებული შეხედულებების გამორიცხვის მიზანს ემსახურება, რაც ხელს უშლის დემორატიულ პროცესებს. ტერორიზმის ფართოდ განმარტებისა და ეროვნული უსაფრთხოების არგუმენტით პროკურორები ხშირად არ არჩევენ ძალადობას, იმ პირებს, რომლებიც ორგანიზაციის მიზნებისთვის ძალადობას იყენებენ და პირებს რომლებმაც უარყვეს ძალადობა, თუმცა ორგანიზაციისადმი ფილოსოფიური, თუ პოლიტიკური მიკუთვნებულობა გააჩნიათ¹¹. მსგავსი შემთხვევებისთვის სასამართლოები მიიჩნევენ, რომ პირის პოლიტიკური თუ ფილოსოფიური მიკუთვნებულობა ობიექტური მტკიცებულებების გარეშე არ შეიძლება გახდეს ტერორისტული ორგანიზაციის მიზნებისათვის მოქმედ პირად მიჩნევის აუცილებელი საფუძველი.¹²

2.3. ნორმის განჭვრეტადობის მოთხოვნასთან დაკავშირებული სტანდარტები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სისხლისსამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობაზე შესაძლოა უთითებდეს შესაბამისი ქვეყნის საკანონმდებლო ნორმის ბუნდოვნება და არაგანჭვრეტადობა.

„დონერი და სხვების თურქეთის წინააღმდეგ“ საქმეში სასამართლომ აღნიშნა, რომ კანონი იყო არაგანჭვრეტადი, რამდენადაც შეუძლებელი იყო წინასწარგანჭვრეტა, რომ ქურთისტანში დაწყებითი კლასის მოსწავლეებისთვის ქურთული ენის სწავლებასთან დაკავშირებული პეტიციის წარდგენა ჩაითვლებოდა ტერორისტული ორგანიზაციის დახმარებად.¹³ აგრეთვე, საქმეში „გულკუ თურქეთის წინააღმდეგ“ სასამართლომ მიუთითა, რომ განმცხადებლის მონაწილეობა დემონსტრაციაში და პოლიციისთვის წინააღმდეგობის გაწევა იმავდროულად არ ნიშნავდა PKK-ს წევრობას და ტერორისტული ორგანიზაციის დახმარებას.¹⁴ სასამართლომ დაადგინა დარღვევა თურქეთის წინააღმდეგ გულერი და უგურის საქმეში და მიუთითა, რომ რელიგიური მიზნებით დემონსტრაციაში მონაწილეობა და რელიგიური ვალდებულების შესრულება ვერ იქნება გაიგივებული ავტომატურად ტერორისტულ ორგანიზაციის წევრობასთან და ამ საქმეში სახელმწიფოს მხრიდან გამოვლენილი ჩარევა იყო დარღვევა,

¹¹ http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=58047f134&skip=0&query=terrorismus_1-2

¹² იქვე.

¹³ დონერი და სხვების თურქეთის წინააღმდეგ(DÖNER AND OTHERS v. TURKEY), პარ.94, ხელმისაწვდომია: http://www.tuerkei-recht.de/downloads/EGMR_DOENER_AND_OTHERS_%20vs_TURKEY.pdf

¹⁴ გულკუ თურქეთის წინააღმდეგ (Gülcü v. Turkey), ხელმისაწვდომია:

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-160215"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

რადგან „არ იყო კანონით გათვალისწინებული“ და იგი არ შეესაბამებოდა სიცხადისა და განჭვრეტის მოთხოვნებს“¹⁵

აქვე მნიშვნელოვანია, რომ ნორმის განჭვრეტადობას მით უფრო ტერორისტული ხასიათის დანაშაულების შემთხვევაში, აუცილებლობად მიიჩნევს ვენეციის კომისია, რომელიც 2016 წლის 11-12 მარტის მოსაზრებაში კრიტიკულად აფასებს თურქეთის სისხლის სამართლის კოდექსის იმ მუხლებს, რომლებიც მუსტაფა ჩაბუქის საქმეზე გამოყენებული და მიუთითებს, რომ ის არ აკმაყოფილებს განჭვრეტადობის მოთხოვნებს და თვითნებური დევნის მაღალ რისკს შეიცავს¹⁶.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ცხადი ხდება, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის საქმესთან დაკავშირებით, სახელმწიფო ვალდებულია შეისწავლოს „ფეტოს“ ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნევის საფუძვლები, ხომ არ არის ტერორიზმის ფართო განმარტება და ემსახურება სისხლისამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულად წარმართვის მიზნებს. ამავე დროს კი მნიშვნელოვანია შეფასდეს, კონკრეტული პირის თუნდაც პოლიტიკური მიკუთვნებულობა ორგანიზაციასთან ჰქმნის თუ არა საკმარის საფუძველს ტერორისტული ორგანიზაციის მიზნების შესაბამისად მოქმედებისთვის.

3. განსახილველ საქმესთან კავშირში თურქეთის რესპუბლიკაში წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის რისკების შეფასება

მუსტაფა ემრე ჩაბუქის მიმართ საკითხის გადაწყვეტისას მნიშვნელოვანია შეფასდეს ლტოლვილის სტატუსის მინიჭებაზე უარის თქმა და თურქეთის რესპუბლიკაში ექსტრადირება ხომ არ ჰქმნის მის მიმართ წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის რისკს. ამგვარი შეფასების გაკეთება სავალდებულოა იმდენად რამდენადაც თურქეთის რესპუბლიკაში 2016 წელს განვითარებული მოვლენების გამო მრავალი ავტორიტეტული საერთაშორისი ორგანიზაცია საკუთარ ანგარიშებში უთითებს, რომ ფეტულაჲ გიულენის მოძრაობის წევრების მიმართ თურქეთის რესპუბლიკაში ადგილი აქვს წამებასა და არაადამიანურ მოპყრობას.

2016 წლის ივლისში თურქეთში საგანგებო მდგომარეობა გამოცხადდა¹⁷, ხოლო 2016 წლის 21 ივლისს თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობის მხრიდან ინფორმირებული იქნა ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი, ქვეყანში არსებული საგანგებო მდგომარეობიდან გამომდინარე, თურქეთი იყენებს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-15 მუხლით გათვალისწინებულ უფლებას, რაც საგანგებო მდგომარეობის დროს კონვენციით

¹⁵ გულერი და უგური თურქეთის წინააღმდეგ (Güler and Uğur v. Turkey), ხელმისაწვდომია: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid": "001-148274"}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

¹⁶ [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)002-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)002-e)

¹⁷ თურქეთის რესპუბლიკაში საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადების შესახებ, ხელმისაწვდომია:

<http://www.dw.com/en/turkey-suspends-european-convention-on-human-rights/a-19416857>

გათვალისწინებული უფლებებისგან გადახვევის შესაძლებლობას გულისხმობს¹⁸. გასათვალისწინებელია, რომ 2017 წლის 17 ივლისს თურქეთის რესპუბლიკაში კიდევ სამი თვით გაგრძელდა საგანგებო მდგომარეობა.¹⁹

თურქეთის რესპუბლიკაში არსებული საგანგებო მდგომარეობიდან გამომდინარე, Human Rights Watch²⁰ და Amnesty International²¹ მიუთითებენ არასათანადო მოპყრობის, წამების ფაქტების (ცემის, გაშიშვლების, ხანგრძლივად სტრესულ მდგომარეობაში ჩაყენების, გაუპატიურების მუქარის) ზრდაზე, ამავე დროს - საკანონმდებლო დონეზე მიღებულ ცვლილებებზე, რომლებიც დაკავების დროს წამების წინააღმდეგ არსებულ გარანტიებს ართმევს დაკავებულებს.

Human Rights Watch საკუთარ ანგარიშში უთითებს, რომ „ საგანგებო მდგომარეობის პირველი სამი თვის განმავლობაში თურქეთის რეპუბლიკაში დაპატიმრებულია ხელისფლებისადმი კრიტიკულად განწყობილი ადამიანები და წამების, სხვა არასათანადო მოპყრობის წინააღმდეგ სამართლიანი სასამართლოს დაცვის და გადამწყვეტი გარანტიების გადალახვა დასაშვებია. დასაბუთებულია რისკი, რომ ირლვევა წამების და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დაამცირებელი მოპყრობის წინააღმდეგ საერთაშორისო სამართლის აბსოლუტურ აკრძალვა.²²“

ორგანიზაციები ასევე საუბრობენ სამხედრო გადატრიალებასთან დაკავშირებულ სისხლის სამართლებრივ პროცესებში სამართლიანი სასამართლოს უფლების გარანტიების არარსებობაზე. არაერთი დაკავებული, მათ შორის საჯარო მოხელეები, მასწავლებლები, მოსამართლეები (მინიმუმ, 2200 მოსამართლე) მტკიცებულებების არარსებობის მიუხედავად, იმყოფებიან პატიმრობაში, სასამართლო განხილვამდე. კერძოდ, „ტერორიზმთან დაკავშირებული სამართალდარღვევებისა და ორგანიზებული დანაშაულის სამართლებრივი განხილვის გარეშე პოლიციის ხანგრძლივი პატიმრობა ოთხიდან 30 დღემდე გაგრძელდა, დაკავებულებს 5 დღემდე შეეზღუდათ ადვოკატთან წვდომის შესაძლებლობა. “²³ ამერიკის შეერთებული შტატების დეპარტამენტის 2016 წლის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ თურქეთში მიმდინარეობს ხელისუფლებისადმი კრიტიკულად განწყობილი და გიულენთან კავშირში მყოფი ადამიანების თვითნებური დაკავებები, რასაც თან ახლავს უმნიშვნელოვანესი- დაცვის უფლების შეზღუდვა. „სამი თვის განმავლობაში გადატრიალების მცდელობის შემდეგ პოლიციამ 75 000-ზე მეტი ადამიანი დააკავა, ოფიციალურად დააკავეს 41,000-ზე მეტი. მათი

¹⁸ თურქეთის რესპუბლიკის შეტყობინება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს ადამიანის უფლებათა კონვენციით გათვალისწინებული უფლებების დროებით შეჩერების შესახებ, 21.07.2016, ხელმისაწვდომია: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=2436775&Site=DC&BackColorInternet=F5CA75&BackColorIntranet=F5CA75&BackColorLogged=A9BACE&direct=true>

¹⁹ თურქეთის მთავრობამ საგანგებო მდგომარეობა კიდევ სამი თვით გააგრძელა, ხელმისაწვდომია: <https://turkeypurge.com/turkish-government-extends-emergency-rule-for-3-more-months>

²⁰ <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/turkey>

²¹ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/turkey/report-turkey/>

²² „თურქეთი: საგანგებო მდგომარეობა არღვევს ადამიანის უფლებებს და გაუქმებასა საჭიროებს“, Human Rights Watch -ის ანგარიში, ხელმისაწვდომია: <https://www.hrw.org/news/2016/10/20/turkey-state-emergency-provisions-violate-human-rights-and-should-be-revoked>

²³ იქვე.

უმრავლესობა დაკავებულია არა გადატრიალებაში მონაწილეობისთვის, არამედ გიულენთან კავშირში ბრალის დადების გამო. საგანგებო ვითარების გათვალისწინებით პოლიციას შეეძლო მოქალაქეები დაკავებინა 30 დღემდე ბრალის წაუყენებლად. აღნიშნულს ადასტურებენ ადვოკატთა ასოციაციები. მათ განაცხადეს, რომ დაკავებულებს სირთულეები ჰქონდათ ადვოკატების ხელმისაწვდომობაზე, რადგანაც მთავრობა ზღუდავდა ადვოკატების ხელმისაწვდომობას დაკავებულებსა და საპატიმრო დაწესებულებებზე, ეს განსაკუთრებით ეხებოდა იმ ადვოკატებს, რომლებიც არ იყვნენ დანიშნული მთავრობის მიერ, მაგალითად იურიდიული დახმარების სამსახურის ადვოკატებს. ამასთან ერთად, ბევრი იურისტი თავს იკავებდა გადატრიალების მცდელობაში ეჭვმიტანილთა დაცვაზე. უამრავი წყარო იტყობინება ისეთ შემთხვევებზე, სადაც უკანონო დაკავებას საფუძვლად ედო პირადი შურისძიებით მოტივირებული ბრალდებები გადატრიალების მცდელობასთან კავშირის შესახებ²⁴. აღნიშნულთან ერთად მნიშვნელოვანია, რომ ადვოკატებს ეზღუდებათ გამომიების მასალებზე ხელმისაწვდომობა კონფიდენციალურობის მოტივით, ხოლო პროცესურობებს უფლება აქვთ ჩაიწერონ ადვოკატისა და ბრალდებულის კომუნიკაცია და ჩაერიონ ადვოკატის არჩევაში²⁵.

თურქეთში სამსახურიდან გათავისუფლებულ 100 000 საჯარო მოხელეს შორის იყო 28 000 მასწავლებელი, რომელთა გათავისუფლების მიზეზად დასახელებული იყო გიულენის მხარდაჭერა და, შესაბამისად, ტერორისტული ორგანიზაციის წევრობა. ²⁶ წამების პრაქტიკა თურქეთში შეაფასა და დაგმო ევროპულმა კომისიამ, გაეროს წამების წინააღმდეგ კომიტეტმა (CAT), წამებაზე გაეროს მომხსენებელმა, ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებების კომისარმა.²⁷ მათ შორის, ევროპარლამენტის უახლოესი 2017 წლის 6 ივლისის რეზოლუცია მიუთითებს თურქეთის სასჯელადსრულებით დაწესებულებებში წამებისა და არაადამიანური მოპყრობის ფაქტების, მათი გამოძიებისა და ადგილობრივი და საერთაშორისო მონიტორინგის, ასევე სამართლიანი სასამართლო უფლების გარანტიების არარსებობის პრობლემაზე.²⁸ ევროპული კომისია აკონკრეტებს, რომ სამხედრო გადატრიალების შემდგომი სადამსჯელო ღონისძიებები, წამების შემთხვევები გიულენის მოძრაობასთან დაკავშირებული პირების წინააღმდეგ გრძელდება. კომისია აღნიშნავს, რომ თურქეთმა ევროპის რამდენიმე ქვეყანას მიმართა გიულენთან სავარაუდო ასოცირებული სკოლებისა და სხვა დაწესებულებების დახურვასთან დაკავშირებით. კომისია სპეციფიკურად მიუთითებს ე.წ. სამხედრო გადატრიალების შემდგომ გიულენის მოძრაობასთან კავშირის დადგენის „ბუნდოვან კრიტერიუმებზე“ და ამ დროს გამოყენებულ არასაკმარის მტკიცებულებით სტანდარტზე, კერძოდ, ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის გაუმჭვირვალე და ბლანკეტურ დადგენაზე. კომისია აღნიშნულს აფასებს, როგორც „ასოციაციით ბრალს“. ²⁹ კერძოდ, „შემაშფოთებელია გამოყენებული კრიტერიუმების ბუნდოვნება, რომელიც გიულენის მოძრაობასთან

²⁴ ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის 2016 წლის ანგარიში, გვ. 9, ხელმისაწვდომია: <https://www.state.gov/documents/organization/265694.pdf>

²⁵ იგივე, გვ. 11-12

²⁶ <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/turkey>

²⁷ <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20977>

²⁸ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/5012/2016/en/>

²⁹ <https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/5012/2016/en/>

სავარაუდო კაეშირის განსაზღვრისთვის მტკიცებულებებსა და ინდივიდუალური სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის გამოყენებას არაგამჭირვალეს, განურჩეველს ხდის, რასაც მივყავართ „ასოციაციით ბრალამდე“³⁰

მნიშვნელოვანია, რომ ტერორისტული ორგანიზაცია „ფეტოს“ (FETÖ terrorist organization) საქმიანობის მხარდაჭერაში თურქეთის ხელისუფლებამ თურქეთში წამების პრაქტიკის შესახებ საერთო ანგარიშის³¹ გავრცელების შემდგომ Amnesty International და Human Rights Watch-იც დაადანაშაულა. ³²

საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ დოკუმენტირებული უფლებრივი მდგომარეობის თანახმად, თურქეთში სამხედრო გადატრიალების შემდგომ მიღებული საყოველთაო სადამსჯელო ღონისძიებები, რომლებიც წამების ფაქტებშიც გამოიხატა, საჯარო მოხელეების, მათ შორის მასწავლებლების, წინააღმდეგ ხორციელდება, ტერორისტულ ორგანიზაციად აღიარებულ გიულენის მოძრაობასთან კი, როგორც ამას ევროპული კომისია ახასიათებს, მათ ბუნდოვან კრიტერიუმებზე დაყრდნობით აკავშირებენ. აღსანიშნავია, რომ 2016 წლის 15 ივლისის სამხედრო გადატრიალების მცდელობის შემდგომ ორგანიზაცია FETO-ს 59 წევრის ექსტრადიციის შესახებ თურქეთის მოწოდების მიუხედავად, დღემდე არც ერთი პირი არ გადაუციათ. აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, აშკარაა, რომ სამინისტროს შეფასებები, თითქოს 2016 წელს თურქეთში მომხდარ მოვლენებთან დაკავშირებით დაკავებული ადამიანების გარკვეული ნაწილი გათავისუფლდა, რაც თურქეთში სისხლის სამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულობას per se გამორიცხავს, აშკარად დაუსაბუთებელი და ზედაპირულია. მით უფრო, რომ გადაწყვეტილებაში სამინისტრო საერთოდ არ მსჯელობს კონკრეტული საქმის ინდივიდუალური გარემოებებისა და რისკის შესახებ. ³³

³⁰ ევროპული კომისიის ანგარიში 9.11.2016, გვ.9, ხელმისაწვდომია: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf

³¹ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/turkey/report-turkey/#endnote-5>

³² <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/turkey/report-turkey/#endnote-5>

³³ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=57108d0d4>

4. საქართველოში ჩაღლარის სკოლების უფლებრივ მდგომარეობასთან დაკავშირებული ზოგადი კონტექსტის მიმოხილვა

მუსტაფა ემრე ჩაბუქის მიმართ საექსტრადიციო პროცედურის დაწყებამდე საქართველოში დაიწყო შპს „ჩაღლარის საგანმანთლებლო დაწესებულებების“³⁴ მიმართ გარკვეული პროცესები, რომელთა ფაქტობრივი გარემოებების მსგავსება, თანმიმდევრულობა და სისტემურობა პოლიტიკური წილით მოტივირებულობაზე მეტყველებს და მუსტაფა ემრე ჩაბუქის, როგორც „ჩაღლარის“ ერთ-ერთი საგანმანათლებლო დაწესებულებების თანამშრომლის მიმართ, თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან შესაძლო დისკრიმინაციული დევნაზე უთითებს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია სასამართლომ შეაფასოს ჩაბუქის საქმესთან კავშირში მყოფი, პარალელურ რეჟიმში „ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულებების მიმართ“ მიმდინარე პროცესები.

ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელი, რომელიც ერთ უმაღლეს და რამდენიმე ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებას აერთიანებს, საქართველოში 1994 წლიდან ფუნქციონირებს და 2016 წლამდე ჩვეულებრივ რეჟიმში მუშაობდნენ. თუმცა, მას შემდეგ რაც 2016 წლის 16 ივლისს, საქართველოში თურქეთის გენერალურმა კონსულმა განცხადა, რომ ბათუმში მდებარე შაჰინის სკოლა და ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელის სხვა სკოლები დაკავშირებულია ტერორისტულ ორგანიზაციებთან, რის გამოც, ის აპირებდა მიემართა მთავრობისთვის სკოლების დახურვის მიზნით,³⁵ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს სხვადასხვა სახის, მათ შორის ფინანსურ და ავტორიზაციის საკითხებთან დაკავშირებული პრობლემები შეექმნა.

2016 წლის სექტემბერ-დეკემბრის პერიოდში რამდენიმე საგანმანათლებლო დაწესებულებაში შემოსავლების სამსახურმა საგადასახადო შემოწმება განხორციელა და სკოლების მიმართ ფინანსური სანქციები გამოიყენა. 2017 წლის 24 იანვარს კი სსიპ განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა განახორციელა ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელის ბათუმის შაჰინის სახელობის სკოლა-ლიცეუმის მონიტორინგი და მოსწავლეთა არასწორი ჩარიცხვის მოტივით ავტორიზაციის საბჭოს 3 თებერვლის გადაწყვეტილებით სკოლა-ლიცეუმს გაუუქმდა ავტორიზაცია, მარნეულში არსებულ დავით აღმაშენებლის სახელობის სკოლა-ლიცეუმში კი საბჭოს მონიტორინგის ჯგუფი გაუფრთხილებლად შევიდა იმის მიუხედავად, რომ სკოლას ხელახალი ავტორიზაციის გასავლელად კიდევ ერთი წელი ჰქონდა დარჩენილი³⁶. სკოლა-ლიცეუმების მიმართ აღნიშნულ ქმედებებს ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები უკანონოდ, დაუსაბუთებლად, პოლიტიკურად მოტივირებულად მიიჩნევენ და თვლიან, რომ ქმედებები

³⁴ დაწესებულებები დაკავშირებულია ფეტულაპეტ გიულენის სახელთან. ამ მიმართებით იხილეთ : „თურქეთს სხვადასხვა ქვეყანაში, სავარაუდოდ, გიულენთან დაკავშირებული სკოლების დახურვა სურს“, „netgazeti“, <http://netgazeti.ge/news/171627/>

³⁵ ,თურქეთის კონსული შაჰინის სკოლის დასახურად მთავრობას მიმართავს“, ელ. გამოცემა „ბათუმელები“, 16.07.2016, იხ: <http://batumelebi.netgazeti.ge/news/51743/#sthash.HvuFF2ug.dpbs>

³⁶ „ჩაღლარის ქართული სკოლები – ვინ იქნება შაჰინის სკოლა-ლიცეუმის შემდეგ“, ელ. გამოცემა „ბათუმელები“, 10.02.2017, იხ: <http://batumelebi.netgazeti.ge/news/67292/#sthash.GoEyk27q.vWkQPt2Z.dpbs>

შესაძლოა იყოს გამოძახილი თურქეთის რესპუბლიკის პრემიერ-მინისტრის რეჯეპ ტაიიპ ერდოღანის განცხადებისა, სადაც სხვადასხვა ქვეყნებს ფეტულაპე გიულენის სახელთან დაკავშირებული საგანმანათლებლო დაწესებულების დახურვისკენ მოუწოდებდა³⁷.

სკოლა-ლიცეუმისთვის ავტორიზაციის გაუქმებას თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან სკოლა-ლიცეუმისთვის ავტორიზაციის გაუქმებას თურქეთის რესპუბლიკის მხრიდან საქართველოზე შესძლო გავლენდა აფასებდა სახალხო დამცველი³⁸.

სკოლა-ლიცეუმისთვის ავტორიზაციის გაუქმებიდან რამდენიმე დღეში, 7 თებერვალს, თბილისის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით ყადაღა დაედო შპს „დემირელის სახელობის კერძო კოლეჯის“, შპს „ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულების ქალაქ რუსთავის შოთა რუსთაველი სახელობის სკოლა-ლიცეუმის, იუსუფ ალთაშის, იაშარ შიმშექის და ჯიპან აქინის ქონებას³⁹, ხოლო 9 თებერვალს იაშარ შიმშექის და ჯიპან აქინის არ შემოუშვეს საქართველოში⁴⁰.

2017 წლის 29 აგვისტოს შპს „დემირელის სახელობის კერძო კოლეჯს“ ავტორიზაციის საბჭოს გადაწყვეტილებით ხელახალი ავტორიზაციის მინიჭებაზე ეთქვა უარი, რასაც სკოლის ადმინისტრაცია უკანონოდ და დაუსაბუთებლად მიიჩნევს და საბჭოს გადაწყვეტილების გასაჩივრებას გეგმავს.⁴¹

მნიშვნელოვანია, რომ ჩაღლარის დაწესებულების საგანმანათლებლო ქსელის სკოლებისთვის შექმნილი პრობლემების ფონზე ხდება „შპს დემირელის კერძო კოლეჯის“ ხარისხის მართვის მენეჯერის მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ექსტრადიციის საკითხის განხილვა, რაც სიპტომატურად უნდა უკავშირდებოდეს ფეტულაპე გიულენის სახელთან აფილირებულ დაწესებულებებს და პიროვნებებს, რაჩ თავის მხრივ ჩაბუქის მიმართ (ისევე როგორც სხვა პიროვნებების მიმართ) თურქეთის რეპუბლიკაში მიმდინარე სისხლისამართლებრივი დევნის დისკრიმინაციულ ხასიათზე შესაძლოა მიუთითებდეს.

³⁷, „შაჰინის სკოლისთვის ავტორიზაციის გაუქმების საკითხზე TDI-ის სამართლებრივი შეფასება“, 17.02.2017 იხ: <http://tdi.ge/ge/news/409-shahinis-skolistvis-avtorizaciis-gaukmebis-sakitxze-tdi-samartlebrivi-shepaseba>

„საია: შაჰინის სკოლისთვის ავტორიზაციის გაუქმება დაუსაბუთებელია“, „netgazeti“, 20.06.2017 იხ: <http://netgazeti.ge/news/202408/>

„თურქეთს სხვადასხვა ქვეყანაში, სავარაუდოდ, გიულენთან დაკავშირებული სკოლების დახურვა სურს“, „netgazeti“, 04.02.2017 <http://netgazeti.ge/news/171627/>

³⁸, „ომბუდსმენი: შაჰინის სკოლის დახურვაზე შესაძლოა თურქეთმა მოახდინა გავლენა“, netgazeti, მიშა მეფარიშვილი, 6.02.2017, იხ. : <http://netgazeti.ge/news/171748/>

³⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგია, განჩინება N1793432, 07.02.2017 იხ.:

https://www.google.ge/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiq2sXGt bPWAhUjM5oKHd1IBPoQFggkMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.companyinfo.ge%2Fuploads%2Fdocs%2F24463%2F244632-B17062584.pdf&usg=AFQjCNHQj2xLYo_FZcN1pmujKsRsYZFPyA

⁴⁰ დემირელის კოლეჯის მფლობელი საქართველოში არ შემოუშვეს“, netgazeti, 26.02.107, იხ: <http://netgazeti.ge/news/176176/>

⁴¹ ..დემირელის სკოლა დახურეს“, netgazeti, 30.08.2017, იხ: <http://netgazeti.ge/news/217628/>

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია სასამართლომ ჩაბუქის საკითხი შეისწავლოს შპს „ჩაღლარის საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელის“ მიმართ გამოვლენილი ქმედებების კონტექსტშიც და იმსჯელოს პრობლემების გამოვლენის პერიოდი, სისტემურობა, თანმიმდევრულობა და ფაქტობრივი გარემოებების მსგავსება ხომ არ არის პოლიტიკურად მოტივირებული და ამ საფუძვლით ხომ არ ხდება კონკრეტული პირების მიმართ დევნის განხორციელება.

5. მუსტაფა ემრე ჩაბუქის სავარაუდო ექსტრადაციის საქმეზე საერთაშორისო და ადგილობრივი ორგანიზაციების შეფასებების მიმოხილვა

მუსტაფა ემრე ჩაბუქის მიმართ მიმდინარე ექსტრადიციის პროცესი არა ერთმა საერთაშორისო და ადგილობრივმა ორგანიზაციამ შეაფასა. ყველა მათგანი საქართველოს სახელმწიფოს საკითხის დეტალურად შესწავლისკენ, ექსტრადიციის მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენისა და ამ კუთხით თურქეთის რესპუბლიკაში არსებული რისკების გაანალიზებისკენ მოუწოდებს.

საქართველოს ხელისუფლებას საკითხის მაღალი სტანდარტით შესწავლისა და ადამიანის უფლებათა სტანდარტებთან შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებისკენ მოუწოდებენ სხვადასხვა სახელმწიფოები, საერთაშორისო მთავრობათაშორისი და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

ამერიკის შეერთებული შტატების ელჩი იან კელი უთითებს, რომ „რაც შეეხება ექსტრადიციების საკითხს, ჩვენ დავაფიქსირეთ პოზიცია მთავრობასთანაც, რომ უნდა არსებობდეს ძალიან ზედმიწევნითი შესაბამისობა ექსტრადიციის მოთხოვნებთან. ჩვენს ქვეყანას აქვს მსგავსი ტიპის მოთხოვნები და ჩვენი როლიც მდგომარეობს იმაში, რომ გამოცდილება გავუზიაროთ. მნიშვნელოვანია, არსებობდეს საფუძვლიანი მტკიცებულებები“⁴².

ევროპარლამენტარი რებეკა ჰარმისი, რომელიც თავად შეხვდა მუსტაფა ემრე ჩაბუქს ციხეში, აღნიშნავს, რომ „ვფიქრობ, არავინ უნდა იდევნებოდეს და გასამართლდეს მხოლოდ იმიტომ, რომ მასწავლებელია გიულენთან დაკავშირებულ სკოლაში. თურქეთში განვითარებულ მოვლენებს აქტიურად ვადევნებ თვალ-ყურს. თურქეთშიც მითქვამს და ახლაც ვიმეორებ: სულ არ არის კრიმინალი, იყო უურნალისტი; სულ არ არის კრიმინალი, იყო ოპოზიციონერი დეპუტატი; ასევე, არ არის კრიმინალი, იყო მასწავლებელი საქართველოში. ვცდილობ, დავარწმუნო საქართველოს მთავრობა, ისევე, როგორც ევროკავშირი, იყვნენ კანონის უზენაესობის მხარეს. იყო მასწავლებელი ამ სკოლაში, არაა დანაშაული და საქართველოს

⁴² იან კელი - მნიშვნელოვანია, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ექსტრადიციის საკითხზე არსებობდეს საფუძვლიანი მტკიცებულებები“, „ინტერპრესნიუსი“, 07.07.2017, იბ:

<http://www.interpressnews.ge/ge/politika/442047-ian-keli-mnishi-vne-lovania-rom-mustafa-emre-chabuqis-eqstradicijis-sakithkhze-ar-sebobdes-safudzvliani-mtkicebulebebi.html?ar=A>

შემლახავი მოპყრობის მსხვერპლი; ექსტრადირების შემთხვევაში, ექნება სამართლიანი სასამართლოს უფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა⁴⁶. აღნიშნულთან ერთად, არასამთავრობო ორგანიზაციები განსაკუთრებული ყურადღებას ამახვილებენ იმ გარემოებაზე, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ქმედება, როგორც მინდობილი პირის მიერ წილის გასხვისება რამდენად შეიძლება ჩაითვალოს დანაშაულად, ამგვარად მიჩნევის შემთხვევაში ხომ არ უნდა გავრცელდეს საქართველოს იურისდიქცია, როგორც დანაშაულზე, რომელიც დაიწყო, გრძელდებოდა და დამთავრდა საქართველოს ტერიტორიაზე, რაც თავის მხრივ გამორიცხავს ექსტრადაციას.⁴⁷

აღნიშნულთან ერთად, არასამთავრობო ორგანიზაციები მოუწოდებენ: „ საქართველოს მთავრობას - წამების, არაადამიანური მოპყრობისა ანდა დასჯის, თურქეთის ტერიორიაზე მუსტაფა ჩაბუქის პოლიტიკური დევნის აშკარა და რეალური რისკების გამო საქართველოს ხელისუფლებამ უარი განაცხადოს მის ექსტრადიციაზე; საქართველოს მთავრობამ ყველა ზომა მიიღოს მუსტაფა ჩაბუქისა და მისი ოჯახის წევრების საქართველოს ტერიტორიაზე ლურგალური, უსაფრთხო ცხოვრებისა და საქმიანობისთვის და მათ შორის, მას, მის ოჯახსა და თანამოაზრებს, რომლებიც მსგავსი რისკების წინაშე შეიძლება დაგვნენ მისცეს პოლიტიკური თავშესაფარი;

ჩაბუქის ექსტრადაციის საკითხს საქართველოს სახალხო დამცველიც ეხმიანება, რომელიც ასევე მიიჩნევს, რომ ექსტრადაციის მოთხოვნებისადმი სრული შესაბამისობის დადგენამდე არ უნდა მოხდეს ჩაბუქის გადაცემა თურქეთის რესპუბლიკისთვის.⁴⁸

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე ცხადი ხდება, რომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის საქმის განხილვის პროცესში დეტალურად უნდა იქნეს შეფასებული ყველა გარემოება, განსაკუთრებით ისინი, რომლებიც პოლიტიკური ნიშნით მის დევნას შესაძლოა უკავშირდებოდეს.

⁴⁶ „რა საკითხებზე უნდა გაამახვილოს ყურადღება სასამართლომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ექსტრადირების საკითხის განხილვისას“, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, 10.08.2017, იხ: <https://gyla.ge/ge/post/ra-sakitkhebze-unda-gaamakhvilos-yuradgheba-sasamartlom-mustafa-emre-chabuqis-eqstradirebis-sakitkhis-gankhilvisas#sthash.e2NAyZMr.TLKL1PHQ.dpbs>

⁴⁷ მუსტაფა ჩაბუქის საქმის სამართლებრივი შეფასება, 2.06.2017, იხ: <https://emc.org.ge/2017/06/02/emc-294/>

რა საკითხებზე უნდა გაამახვილოს ყურადღება სასამართლომ მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ექსტრადირების საკითხის განხილვისას“, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, 10.08.2017, იხ: <https://gyla.ge/ge/post/ra-sakitkhebze-unda-gaamakhvilos-yuradgheba-sasamartlom-mustafa-emre-chabuqis-eqstradirebis-sakitkhis-gankhilvisas#sthash.e2NAyZMr.TLKL1PHQ.dpbs>

⁴⁸ „სახალხო დამცველი - მუსტაფა ემრე ჩაბუქის ექსტრადიცია ყველა დეტალის გარკვევამდე, არ უნდა მოხდეს“, იხ: <http://1tv.ge/ge/news/view/162596.html>

შეჯამება

მითითებულ საქმეზე მაღალი საზოგადოებრივი ინტერესისა და საკითხის სენსიტიურობის გათვალისწინებით ობიექტური სასამართლო გადაწყვეტილების მისაღებად მნიშვნელოვანია, რომ მუსტაფა ემერ ჩაბუქის საქმის განხილვლისასა სასამართლომ დეტალურად შეაფასაოს ჩაბუქის მიმართ თურქეთის რესპუბლიკაში მიმდინარე სისხლისსამარათლბერივი დევნის საფუძვლები. „ფეტოს“ ტერორისტულ ორგანიზაციად მიჩნევის სამართლებრივი კრიტერიუმებისა და კონკრეტული პირების ამ ქოლგის ქვეშ განხილვისთვის აუცილებელი განსაზღვრის პირობებში შეაფასოს ჩაბუქის მიმართ მიმდინარე სისხლისსამართლებრივი დევნა ხომ არ წარმოადგენს მითითებული კრიტერიუმების დარღვევით თურქეთის რესპუბლიკის თვითნებურ გადაწყვეტილებას და არ ეყყარება სათანადო სამართლებრივ საფუძველს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ვხელმძღვანელობთ რა საქართველოს სისხლის უფლებათა და მიმდინარე განხილვის მიზანშეწონილად სამართლის საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის პირველი ნაწილით, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, მოგმართოთ სასამართლო მეცობრის (*Amicus Curiae*) მოსაზრებით. აქვე გაცნობებთ, რომ გამოვთქვამთ მზადყოფნას საქმის არსებით განხილვაზე ზეპირი განმარტების მისაცემად.

თამთა მიქელაძე

დირექტორი

ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)

2017